

Állásfoglalás a bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló 2014. évi XV. törvény (Bvktv.) szerinti üzletszerű tevékenység megítélése tárgyában különös figyelemmel a többes vagyonrendelés esetére

I. TÉNYÁLLÁS

A Kérelmező röviden előadta állásfoglalás iránti kérelmében, hogy több magánszemély vagyonrendelő közösen, ugyanazon szerződésben rendelkezne vagyonuk egy részének egy vagyonkezelő részére bizalmi vagyonkezelés keretében történő átadásáról, azaz egy, közös vagyonként történő vagyonkezelésbe bocsátásáról. A vagyonkezelő nem kötne további bizalmi vagyonkezelési szerződéseket.

II. A JOGKÉRDÉS

A fenti konstrukció szerint megvalósuló bizalmi vagyonkezelés a Bvktv. 3. § (1) bekezdése szerinti üzletszerű bizalmi vagyonkezelési tevékenységnek minősülhet-e?

III. A KÉRELMEZŐ ÁLLÁSPONTJA

A 2017. június 23-án hatályba lépett egyes törvényeknek az üzleti környezet jogi versenyképességének növelése érdekében szükséges módosításáról szóló 2017. évi LXI. törvény (**Módtv.**) az eseti és az üzletszerű bizalmi vagyonkezelői tevékenység egyértelmű megkülönböztetése érdekében módosította az üzletszerűség definícióját. A módosított rendelkezések szerint a bizalmi vagyonkezelői tevékenység akkor minősül üzletszerűnek, ha a vagyonkezelő legalább két bizalmi vagyonkezelői jogviszony alapján végzi tevékenységét. Ahogy a Módtv. indokolása is írja, a bizalmi vagyonkezelés a megbízási szerződéstől eltérően egy több pólusú, több szereplős jogviszony, melynek szereplői a vagyonrendelő, vagyonkezelő és a kedvezményezett. Sem a Bvktv., sem a Polgári Törvénykönyv nem zárja ki, hogy bármelyik póluson több szereplő álljon. Következésképpen ugyanazon vagyonkezelési szerződésben több vagyonrendelő által rendelt vagyon is képezhet egy vagyontömeget, vagy több kedvezményezett megjelölése is lehetséges ugyanazon vagyonkezelési szerződésben.

Jelen esetben több vagyonrendelő egy bizalmi vagyonkezelési szerződésben rendelné vagyonának egy részét bizalmi vagyonkezelésbe. A szerződés eredményeként a vagyonkezelő egy vagyontömeget kezelne, több kedvezményezett számára.

A Kérelmező álláspontja szerint a Bvktv. üzletszerűsége vonatkozó definíciója alapján üzletszerű a bizalmi vagyonkezelői tevékenység, ha az több jogviszony alapján történik. Tekintve azonban, hogy a bizalmi vagyonkezelési tevékenység egyértelműen többszereplős és több pólusú jogviszony is lehet, maga a többszereplős vagyonkezelési szerződés önmagában egyetlen jogviszonynak minősül, tehát ettől az üzletszerűség kritériuma még nem áll fenn.

A Kérelmező szerint a jogviszony értelmezésének középpontjában a bizalmi vagyonkezelési szerződés áll, tehát amennyiben transzparens módon egy bizalmi vagyonkezelési szerződésben rendelkeznek a vagyonrendelők vagyonuk közös vagyonkezelésbe adásáról, a vagyonkezelési tevékenység esetinek és nem üzletszerűnek minősül; feltéve, hogy a vagyonkezelő nem köt további vagyonkezelési szerződést harmadik személyekkel. Értelmezésüket alátámasztandó felhívta a Kérelmező a figyelmet arra, hogy amennyiben egy bizalmi vagyonkezelésben rendelkeznek a felek a vagyonrendelésről, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (**Szvtv.**) alapján egy kezelt vagyon és egy adóalany jön létre függetlenül a vagyonrendelők számától, ugyanis a kezelt vagyontömeget szerződésenként kell külön-külön nyilvántartania a vagyonkezelőnek /Szvtv. 3. § (14) bek. 1. pont/.

Jelen esetben tehát nem lehet üzletszerű vagyonkezelésről beszélni, feltéve, hogy a vagyonkezelő nem létesít további bizalmi vagyonkezelési jogviszonyt.

IV. AZ MNB ÁLLÁSPONTJA

A Bvktv. – amely a bizalmi vagyonkezelés polgári jogi intézményével kapcsolatos közjogi, hatósági keretrendszert szabályozza – 3. § (1) bekezdés első mondata szerint üzletszerű bizalmi vagyonkezelési tevékenységet végez az a bizalmi vagyonkezelő, aki legalább két bizalmi vagyonkezelési jogviszony alapján végzi tevékenységét. A korábbi szabályozás lehetővé tette, hogy (egyéb feltételek mellett) évente egy nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelési jogviszonyt létesíthessen a bizalmi vagyonkezelő anélkül, hogy már üzletszerűnek minősüljön a tevékenysége. A Bvktv. hivatkozott rendelkezése a Módtv. szerint akként módosult, hogy üzletszerű bizalmi vagyonkezelési

tevékenységként definiálták azt az esetet, ha a bizalmi vagyonkezelő legalább két bizalmi vagyonkezelési jogviszony alapján végzi tevékenységét függetlenül attól, hogy a jogviszonyt létesítő jogügyletekre mikor került sor. Az új szigorúbb előírás tehát azt jelenti, amennyiben egy személy bizalmi vagyonkezelőként bizalmi vagyonkezelési jogviszonyt létesít, úgy a jogviszony fennállása alatt újabbat akkor hozhat létre, ha ehhez – a 3. § (1) bekezdés második mondata alapján – a szükséges, MNB által kibocsátott engedéllyel rendelkezik és a 3. § (2) bekezdésében felsorolt valamely bizalmi vagyonkezelő vállalkozási formának megfelel.

A Módtv. indokolása szerint ugyanis a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok elemzése során kirajzolódott, hogy a korábbi üzletszerűségi szabály alkalmazása alkalmat adhatott arra, hogy a nem üzletszerűen végzett tevékenységre vonatkozó laza szabályozás keretén belül is egyesek rendszeres haszonszerzési célú tevékenységet folytassanak. Jogalkotói cél volt tehát, hogy azok a bizalmi vagyonkezelők, akik rendszeres haszonszerzés mellett végzik tevékenységüket, kizárólag az üzletszerűség keretein belül működhessenek, emiatt pedig felülvizsgálatra kerültek az üzletszerű működés feltételei. A Módtv. rendelkezései alapján ugyan külön definíciót nem alkotott az üzletszerűség fogalmára a jogalkotó, de az egyik lényegi feltételt kiemelve (ti. megkötött jogviszonyok száma) újraszabályozta azt. Ennek eredményeképpen az üzletszerű és a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelési tevékenység élesen elhatárolható lett.

A tényállás szerint ugyanazon jogviszonyban több vagyonrendelő ugyanazon bizalmi vagyonkezelő részére rendelkezne vagyona egy részének bizalmi vagyonkezelésbe adásáról több kedvezményezett részére, és így jönne létre egy vagyontömeg (kezelt vagyon). Önmagában az, hogy ugyanazon szerződéses jogviszonyban több vagyonrendelő, illetve kedvezményezett jelenik meg és a kezelt vagyon összetétele is több vagyonelemből áll, nem kizárt, a bizalmi vagyonkezelési jogviszony bármelyik pozíciójában egyszerre több személy szerepelhet. Ebből a szempontból a bizalmi vagyonkezelés, mint kötelmi jogviszony nem különbözik az állásfoglalás iránti kérelemben összehasonlítóképpen példaként felhozott megbízási szerződéstől, hiszen nem kizárt, hogy ugyanazon megbízási jogviszonyban szereplő megbízói és megbízotti pozícióban egyszerre több személy szerepeljen.

Az üzletszerűség megvalósulása a jelenlegi szabályozás alapján alapvetően a vagyonkezelő oldaláról vizsgálendő és viszonylag könnyen értékelhető, hiszen azt kell vizsgálni, hány ilyen szerződést kötött, illetve – tágabban nézve – hány ilyen típusú jogviszonyban jelenik meg vagyonkezelőként ugyanaz a személy. Amennyiben egynél több jogviszonyban, úgy tevékenysége megalapozza az üzletszerűséget.

A Kérelmező állásfoglalás iránti kérelmében ugyanakkor idézte a Módtv. indokolásának azon rendelkezését, miszerint az üzletszerűség újragondolása során kiemelt szerepet játszott az is, hogy élesen ketté lehessen választani a rendszeres, üzletszerű bizalmi tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetek tevékenységére vonatkozó szabályozást attól a tevékenységtől, amikor többek között a családi vagyon értékének megőrzése és gyarapítása során a bizalmi vagyonkezelő nem a rendszeres, üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása érdekében jár el. A jogalkotó ezzel indokolni igyekezett az üzletszerűség felülvizsgálatának szükségszerűségét, ami egyben további vizsgálódási szempontként is szolgálhat, ha a vagyonrendelés, illetve a vagyonrendelők oldaláról nézzük a kérdést. A vagyonrendelők esetében ugyanis vizsgálendő, hogy közöttük milyen kapcsolat áll fenn, ami indokolhatja, hogy ugyanazon jogviszonyban többben szerepeljenek és mégse minősüljön üzletszerűnek. Amennyiben egy bizalmi vagyonkezelési szerződés megkötését a vagyonrendelők közötti szoros jogi kapcsolat alapozza meg – ilyen lehet a vagyonrendelők közötti családi kapcsolat –, az egyszeri szerződéskötés szükségszerűsége miatt nem tekinthető aggályosnak a jogviszony nem üzletszerű volta. Ha a vagyonrendelők személyükben családi vagy akár társasági jogi (pl. egyik vagyonrendelő a másiknak egyben tulajdonosa is) kapcsolatban állnak és a vagyonrendelésnek ez lényegi ismérve, úgy ilyen esetben feltételezhető, hogy nem rendszeres haszonszerzésre törekedve létesít velük a vagyonkezelő bizalmi vagyonkezelési jogviszonyt.

A fentiekből azonban az is következik, hogy ha a vagyonrendelők közötti hasonló jogi kapcsolat hiányában mégis egy szerződés megkötésére kerül sor – amiben többféle vagyonrendelésre, ténylegesen több szerződéses viszony rögzítésére kerül sor –, úgy e mozzanat a Bvktv. üzletszerűsége vonatkozó előírásainak a megkerülését eredményezné. Ebben az esetben is több pólusú és többszereplős vagyonkezelési szerződés jön létre, mégpedig egy kezelt vagyonnal, de a szerződéses célt és akaratot vizsgálva az valószínűsíthetően a jogszabályi előírás megkerülését szolgálná. Formálisan ugyanis egy szerződésben több szerződéses jogviszonyt kísérelnének meg leplezni, így nem kellene az üzletszerűség miatti engedélyezési feltételeknek megfelelni és az MNB-től engedélyt szerezni. A jogalkotónak pedig a Módtv. szigorúbb szabályozásának kialakítása során nem lehetett célja, hogy ezt a lehetőséget az üzletszerűség kapcsán nyitva hagyja. Jelen esetben a Kérelmező szerint egy vagyonkezelő szerepelne a jogviszonyban, aki más ilyen jogviszonyt nem létesítene, de nem derül ki, hogy a vagyonrendelők között milyen jogi

kapcsolat állna fenn – a kérelem pusztán több magánszemély vagyonrendelőt említ – és pontosan milyen szerződéses konstrukciót valósítanának meg, ezért annak üzletszerű volta sem zárható ki.

A fentiek alapján kijelenthető, hogy nemcsak a vagyonkezelő oldaláról vizsgálható az üzletszerűség, még ha a jogszabály alapvetően az ő személyével köti össze e fogalmat. Ugyanazon jogviszonyban megjelenő több vagyonrendelő egymáshoz való viszonya és szerződéses akarata is befolyásolhatja egy jogviszony üzletszerű minősítését. Jelen esetben, mivel a bemutatott konstrukció alapján nem állapítható meg a vagyonrendelők egymáshoz való viszonya és a vagyonrendelés célja, ezért a szerződéskötést megelőzően mindenképpen vizsgálni szükséges, hogy a vagyonrendelők között fennáll-e olyan szoros kapcsolat, ami kizárja a rendszeres haszonszerzésre törekvést, illetve az üzletszerűség szabályának megkerülését.

Végezetül, az állásfoglalás iránti kérelmet – tartalmának megfelelően – kizárólag a Bvktv. szerinti üzletszerűség értelmezése kapcsán vizsgálta az MNB és álláspontját is ezek alapján alakította ki; az MNB más jogszabály rendelkezéseit nem vizsgálta és értelmezte jelen ügyben. Tekintettel azonban arra, hogy az általánosságban bemutatott konstrukció hasonlóságot mutat a kollektív portfóliókezelési tevékenységgel – hiszen itt is több személytől gyűjtenének vagyont (tőkét) abból a célból, hogy meghatározott céloknak megfelelően felhasználja (hasznosítsa) azt a vagyonkezelő – felhívom a figyelmet, hogy ha a konstrukció kimeríti a kollektív portfóliókezelésnek a kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2014. évi XVI. törvényben foglalt kritériumait, abban az esetben e tevékenység kizárólag felügyeleti engedély birtokában végezhető.

Budapest, 2018. augusztus 14.